

«افغانستان در چهارراه شطرنج استخباراتی منطقه»

یادداشت مفهومی

مقدمه

در اواسط سپتامبر ۲۰۲۶، ابراهیم کالین، رئیس دستگاه استخبارات ترکیه، و هیأت امنیت ملی قطر به سرپرستی حمد بن خمیس الکبیسی، به کابل سفر کردند؛ کالین همچنین سفری به قندهار داشت. آن‌ها با هسته اصلی امنیتی طالبان — شامل عبدالحق وثیق، سراج‌الدین حقانی، محمد یعقوب مجاهد و عبدالغنی برادر — دیدار کردند. دستور کار این دیدارها شامل حل‌وفصل سیاسی نبود، بلکه بر همکاری‌های اطلاعاتی، مبارزه با مواد مخدر، قاچاق و تروریسم، تنش‌های میان افغانستان و پاکستان و همچنین مسدود بودن مسیرهای تجاری متمرکز بود. بار دیگر با افغانستان نه به عنوان یک جامعه سیاسی برخوردار از حقوق و عاملیت، بلکه به مثابه یک پرونده امنیتی برخورد می‌شود.

منطق برگزاری

این سفرها نشان‌دهنده یک چرخش منطقه‌ای است: کشورها افغانستان را از طریق کانال‌های اطلاعاتی مدیریت می‌کنند، نه از راه یک فرایند سیاسی فراگیر. آنکارا و دوحه پس از شکست مذاکرات قبلی، درگیری‌های سرحدی و فروپاشی ترانزیت، خود را به عنوان میانجی بین کابل و اسلام‌آباد قرار می‌دهند. این امر ممکن است فشار تاکتیکی را کاهش دهد. همچنین این امر خطر عادی‌سازی نخبگان امنیتی طالبان به عنوان تنها طرف‌های قابل استفاده را در حالی که زنان، بازیگران مدنی و بدیل‌های سیاسی در خارج از اتاق هستند، به همراه دارد. ابتکار برین برای توسعه این وینار را برگزار می‌کند تا این بازدهی را به عنوان بخشی از یک مسابقه اطلاعاتی منطقه‌ای بررسی کند - و بپرسد که آنها برای آینده افغانستان چه معنایی دارند، نه فقط برای کاهش تنش در کوتاه مدت.

اهداف

- ❖ تحلیل دیدارهای مقامات ترکیه و قطر: بررسی اینکه با چه کسانی دیدار شد، چه موضوعاتی مورد بحث قرار گرفت و چه مسائلی از دستور کار کنار گذاشته شد.
- ❖ جانمایی افغانستان در صفحه شطرنج اطلاعاتی منطقه، به‌ویژه با در نظر گرفتن پرونده پاکستان و منافع رقیب منطقه‌ای.
- ❖ ارزیابی هزینه‌های رویکرد «امنیت‌محور» برای مشروعیت، حقوق و عاملیت (نقش فعال) افغانستان.
- ❖ شناسایی گزینه‌های آینده‌نگر برای پیوند دوباره میان میانجی‌گری منطقه‌ای و مؤلفه‌هایی همچون مشارکت سیاسی و پاسخگویی.

پیام کلیدی

دیپلماسی اطلاعاتی می‌تواند خشونت را کاهش دهد و تجارت را از سر بگیرد، اما نمی‌تواند جایگزین یک پیمان سیاسی شود. اگر با افغانستان فقط به عنوان تخته‌ای رفتار شود که ترکیه، قطر، پاکستان و سایر قدرت‌ها در آن نقش بازی می‌کنند، نتیجه بی‌ثباتی مدیریت‌شده خواهد بود: همکاری بدون به رسمیت شناختن، آرامش بدون حقوق و معاملات بدون مردم. سوال اصلی این است که آیا افغان‌ها همچنان موضوع چانه‌زنی‌های امنیتی منطقه‌ای باقی می‌مانند یا به سوژه‌های آینده خود تبدیل می‌شوند.

محورهای بحث

- ❖ محور اول — واکاوی این دیدارها: میانجی‌گری یا تثبیت یک نظم امنیتی؟
آنکارا و دوحه در کابل و قندهار چه اهدافی را دنبال می‌کردند؟ چرا نهادهای اطلاعاتی و وزارت‌های کشور، طرف‌های اصلی این تعاملات بودند؟ آیا یک کانال ارتباطی میان ترکیه و قطر می‌تواند مناقشه افغانستان و پاکستان — شامل اتهامات مربوط به «تحریک طالبان پاکستان» (TTP)، درگیری‌های مرزی و بسته بودن گذرگاه‌ها — را متوقف سازد، بی‌آنکه به بحران عمیق‌تر مشروعیت در داخل افغانستان بپردازد؟

- ❖ محور دوم — پس از بازی شطرنج: چه آینده‌ای در انتظار عاملیت (نقش‌آفرینی مستقل) افغانستان است؟
اگر تعاملات منطقه‌ای همچنان از طریق رؤسای دستگاه‌های اطلاعاتی و نخبگان امنیتی طالبان ادامه یابد، چه کسی نماینده جامعه افغانستان خواهد بود؟ چه خطوط سرخ باید تعیین شود تا تنش‌زدایی به مشروعیت‌بخشی بی‌سروصدا بدل نشود؟ چه نقشی برای کنشگران مدنی، زنان، جامعه مهاجران و یک پیمان منطقه‌ای مبتنی بر حقوق باقی می‌ماند؟

نتیجه مورد انتظار

شرکت‌کنندگان با درکی موجز از این دیدارها، تمایزی روشن‌تر میان میانجی‌گری تاکتیکی و پیشرفت سیاسی، و مجموعه‌ای از توصیه‌های کوتاه برای سیاست‌گذاران، رسانه‌ها و شبکه‌های مدنی افغانستان، این برنامه را به پایان خواهند برد. ابتکار برین برای توسعه برای پشتیبانی از تلاش‌های بعدی در زمینه دادخواهی، گزارش خلاصه‌ای پس از وینار منتشر خواهد کرد.

ابتکار برین برای توسعه
Bareen Initiative for Development (BID)

فرمت:

- ❖ مدت زمان: ۲ ساعت، شامل سخنرانی کلیدی، بحث پنل و پرسش و پاسخ.
- ❖ پلتفرم: زوم، با پخش زنده در وبسایت ابتکار برین برای توسعه و کانال‌های رسانه‌های اجتماعی برین.
- ❖ گرداننده توسط کارشناسان ابتکار برین برای توسعه برای اطمینان از گفت‌وگوی فراگیر و سازنده هدایت می‌شود.

دعوت به اقدام

ابتکار برین برای توسعه از ذینفعان دعوت می‌کند تا در این گفت‌وگوی حیاتی برای بازخوانی گذشته و ترسیم مسیری برای آینده‌ای بهتر برای افغانستان و منطقه از طریق همکاری و نوآوری، این سمینار به ایجاد جوامعی ایمن‌تر و منسجم‌تر کمک خواهد کرد.